

Sprawozdanie z działalności Międzywydziałowej Katedry Teologii Katolickiej Uniwersytetu w Białymstoku w roku akademickim 2012/2013

Międzywydziałowa Katedra Teologii Katolickiej Uniwersytetu w Białymstoku rozpoczęła rok akademicki 2012/2013 w zmienionym, uszczuplonym składzie. W wyniku redukcji etatów z Katedry odeszli: ks. abp prof. dr hab. Edward Ozorowski, ks. prof. dr hab. Józef Zabielski, ks. prof. dr hab. Adam Skreczko. Pozostali adiunkci: ks. dr Tadeusz Kasabuła i ks. dr hab. Andrzej Proniewski, który przejął obowiązki Kierownika KTK oraz mgr lic. Anna Dzięgielewska w pionie administracyjnym.

W roku sprawozdawczym 2012/2013 Katedra realizowała program opracowywany podczas spotkań merytorycznych pracowników. Ich rezultatem była działalność naukowo-badawcza.

W ramach corocznych obrad Towarzystwa Teologów Dogmatyków w dniach 17-19.09.2012 roku została zorganizowana Międzynarodowa Konferencja „Człowieczeństwo Boga”. Była ona „odzwierciedleniem potrzeb współczesnego człowieka, któremu trzeba dać odpowiedź na pytania o Osobę Boga, który stał się człowiekiem” – podkreślał ks. dr hab. Andrzej Proniewski, członek Zarządu Towarzystwa i współorganizator konferencji. W konferencji wzięło udział blisko 80 teologów duchownych i świeckich, reprezentujących główne ośrodki akademickie z całej Polski i zza granicy. Pierwsza sesja miała miejsce w Pałacu Branickich, gdzie pierwszy wykład pt. „Białystok Branickich” wygłosił ks. dr Jan Nieciecki z Instytutu Historii Sztuki KUL. Następnie ks. dr hab. Krzysztof Guzowski, prof. KUL w swoim referacie wyjaśniał istotę humanizmu Chrystusa jako Boga bliskiego człowiekowi. Kolejny dzień obrad odbył się w Archidiecezjalnym Wyższym Seminarium Duchownym. Sesję rozpoczął abp Jakub, ordynariusz prawosławnej Diecezji Białostocko-Gdańskiej referatem nt. „Bogoczwłowieczeństwo Chrystusa w ujęciu teologii prawosławnej”. Swoje wstąpienie poświęcił

wyjaśnieniu pojęcia i formuły dogmatu chrystologicznego w teologii prawosławnej. Podkreślał, że prawda o „Bogoczłowieczeństwie” Chrystusa w ujęciu prawosławia znajduje swój wyraz nie tylko w doktrynie wiary, ale także w liturgii i ikonografii. W referacie „Humanitas unii hipostatycznej” abp prof. dr hab. Edward Ozorowski tłumaczył, na czym polega humanizm unii hipostatycznej w Jezusie Chrystusie. Prelegent podkreślił, że Chrystus wyznacza każdemu wierzącemu kierunek wzrastania w człowieczeństwie, którego pełnią jest ostatecznie zmartwychwstanie. Następnie ks. prof. dr hab. Hans Christian Schmidbaur z Wydziału Teologicznego w Lugano w Szwajcarii, w oparciu o teologię kard. J. Ratzingera ukazał naturę oraz atrybuty Boga. Referent podkreślił, że droga człowieka do wiedzy „o tej uniwersalnej rzeczywistości jest czymś więcej niż tylko teorią, ale przede wszystkim żywą prawdą. Jest dynamiczna i jest do przebycia, według chrześcijaństwa, w nawiązaniu relacji z Jezusem Chrystusem, jako uniwersalnym konkretem i *Logosem* wiecznym, który stał się człowiekiem w historii; w którym wieczność niezmienna otwiera się na nas i w którym Bóg naprawdę przyjął kształt i oblicze w świecie zarówno jako prawdziwy Bóg w osobie, jak też prawdziwy człowiek w osobie”.

W ramach formacji katechetów, w dniu 12.01.2013 roku Katedra zorganizowała zjazd kolędowy pod hasłem: „Być solą ziemi”. Wpisał się on w tegoroczny program duszpasterski Episkopatu Polski. Miejszem obrad była sala kina „Ton” w Białymstoku. Sympozjum zgromadziło ok. 200 uczestników – księży, sióstr zakonnych i katechetów z terenu Archidiecezji Białostockiej. Prelekcje przedstawili: ks. bp prof. dr hab. Ignacy Dec nt. „Być solą ziemi – wyzwanie dla wiary” i ks. prof. dr hab. Kazimierz Misiaszek „Być solą ziemi jako zadanie katechetyczne”. Ksiądz Biskup, wprowadzając w tematykę swego wystąpienia, użył metafory soli, która nadaje smak i konserwuje potrawy. Z tego spożywczego zastosowania soli wyprowadził powinności ewangelizacyjne chrześcijan. Wierni są powołani do przydawania „smaku” rzeczywistości społecznej poprzez miłość; gdy bowiem człowiek umiera dla siebie i oddaje się drugiemu, jego życie nabiera jakości. Poprzez kształtowanie siebie samego jest zdolny przepajać wartościami otoczenie. Prelegent zaakcentował konieczność zaangażowania wiernych w świecie. Przybiera ono kształt nowej ewangelizacji, opierającej się na głoszeniu Dobrej Nowiny i obronie życia społecznego przed negacją wartości, nie tyle chrześcijańskich, co ogólnoludzkich, stanowiących ontyczne wyposażenie osoby ludzkiej. Ksiądz Biskup nakreślił dokładny „plan” tego przedsięwzięcia. Droga odmiany życia ma rozpocząć się od auto-ewangelizacji, opierającej się na pielęgnowaniu żywej wiary,

doświadczeniu Boga jako Osoby, a nie martwej litery zamkniętej w katechizmowych formułach. Dialog z Bogiem ma odbywać się poprzez lekturę *Pisma Świętego*, modlitwę i naśladowanie autorytetów. Odwołując się do wskazań Jana Pawła II i Benedykta XVI, podkreślił konieczność podniesienia jakości życia kapłańskiego, gdyż kapłan sam zdobyty przez Chrystusa – zdobywa innych. Stała formacja kapłanów winna opierać się na kształtowaniu wiary. Zadanie jest palące. Z uwagi na katastrofę edukacyjną, która wytworzyła anonimowego wychowawcę, pozyskanie młodego człowieka może nastąpić jedynie poprzez świadectwo i autentyzm – mówił. Ksiądz Misiaszek zaś rozważania wobec podjętego tematu rozpoczął od ewangelicznej przestrogi: „Jeśli sól smak utraci, czymże ją zaprawić?”. Na kanwie tych słów nakreślił powinność nauczycieli wiary w strzeżeniu dziedzictwa chrześcijańskiego. W obliczu bowiem kryzysu wartości, objawiającego się zmianą statusu prawdy, której kryterium zaczęto upatrywać w skuteczności i użyteczności, ważnym zadaniem staje się wychodzenie naprzeciw niepokojom egzystencjalnym ludzi. W słowie końcowym ks. abp prof. dr hab. Edward Ozorowski podkreślił istotę wiary: „W wierze trzeba znaleźć personalną relację z Bogiem, z której rodzi się zachwyt. Szkoła wiary rozciąga się na całe życie”.

W ramach kształcenia kompetencji księży, Katedra zorganizowała w dniach 11-12.02.2013 roku warsztaty duszpasterskie nt. „Wiara a praktyki parakościelne”. Służyły one wypracowaniu nowych dróg duszpasterskich wobec nasileń praktyk pseudoreligijnych, wypaczających duchowość ludzi. Uczestniczyło w nich ok. 200 kapłanów. Zaproszonym prelegentem był ks. Andrzej Grefkowicz, egzorcysta z Warszawy. Poruszył on problem zawarty w tytule konferencji. Podkreślił, że zniewolenia mają swe źródło w przekraczaniu pierwszego przykazania Bożego. Jak każdy grzech, pociągają za sobą dwojakie skutki: niszczenie relacji z Bogiem i samodestrukcję człowieka. Wśród praktyk, otwierających na działanie złego ducha, wymienił spirytyzm, niekonwencjonalne metody leczenia, korzystanie z propozycji religii Wschodu. Te ostatnie prelegent umieścił na równi z apostazją, ponieważ wymagają od człowieka zaangażowania ducha i rozumu, są niejako uczestnictwem w liturgii, która nie jest związana z jedynym Bogiem. Wymienione praktyki nie plasują się jeszcze na wysokim stopniu zniewolenia, w odróżnieniu od opętań, stanowiących trwałe oddanie się wpływowi Złego. Niepokojącymi oznakami tegoż stanu są: lęki, niepokoje, koszmary nocne. Wśród metod przeciwdziałających zniewoleniu ks. Grefkowicz wymienił: modlitwę o uwolnienie, złożenie *Wyznania wiary* oraz wypowiedzenie przez kapłana „małego

egzorcyzmu”. Zwrócił uwagę, że jest to zaledwie pierwszy etap w pomocy człowiekowi. Po uwolnieniu bowiem należy go ewangelizować, tj. na nowo poprowadzić po drodze relacji z Bogiem. Po wysłuchaniu referatu, uczestnicy wypracowywali postulatory pastoralne w trzech grupach, po czym przedstawiciele każdej z nich je prezentowali na forum. Grupa I, której pracę koordynował ks. bp dr Henryk Ciereszko, rozważała zagadnienie „Kierownictwo duchowe człowieka dotkniętego praktykami parakościelnymi”. Podkreślono, że wzbudzanie zaufania w człowieku jest pierwszym krokiem prewencji; ważna jest modlitwa i roztropne rozpoznanie zagrożenia. Grupa II, pod przewodnictwem ks. dr. Pawła Murzińskiego, dyskutowała nad tematem „Formy prewencyjne praktyk parakościelnych”. Zwrócono uwagę na zagrożenia płynące ze strony wschodnich medytacji, a konkretnie jogi. Stanowi ona zagrożenie duchowe, a nie jest tylko formą odprężenia. Grupa III, pod kierunkiem ks. dr. Andrzeja Proniewskiego, swoje rozważania skoncentrowała wokół zagadnienia „Współpraca ze świeckimi w opanowaniu praktyk parakościelnych”. Zwrócono uwagę na potrzebę współpracy ze świeckimi, z rodziną, która jest podstawowym środowiskiem kształtowania religijności. Wśród pytań, do których ustosunkował się prelegent, mocno zabrzmiała uwaga ze strony ks. prof. Józefa Zabielskiego. Wyakcentował on bowiem przesadę w interpretacji przejawów zniewolenia, które nie zawsze są opętaniami i wymuszają interwencję egzorcysty. Często zachowania ludzi mają podłoże psychologiczne i pomocy trzeba szukać w gabinecie psychologa. Nadto podkreślił „niepoważne działanie egzorcystów, którzy błędnie myślą, że to oni mają władzę uwalniania od złych duchów”. Idąc za tym stwierdzeniem, poruszył problem niepokojących praktyk stosowanych we wspólnotach. Chodzi o teatralność modlitw wstawienniczych, które stają się komiczne poprzez błędne przekonanie, że pewne gesty, słowa rodzą natychmiastowe skutki, czyniąc w gruncie rzeczy z ich animatorów „bożki”. „Trzeba więc określić zjawisko: czy jest naturalne czy supernaturalne?” – pytał ks. Zabielski. Prelegent, ustosunkowując się do powyższej wypowiedzi, podkreślił konieczność współpracy egzorcysty z psychologiem. W słowie kończącym obrady, ks. abp prof. Edward Ozorowski podkreślił, że „zniewolenia są problemem *ad intra* i *ad extra* [...]. Jeśli ksiądz będzie przy Chrystusie, łatwiej mu będzie pomóc ludziom”.

W ramach formacji katechetów w dniu 06.04.2013 roku odbył się Zjazd Paschalny pod hasłem „Obraz Archidiecezji Białostockiej: rezultat badań socjologicznych i postulatory duszpasterskie”. Sesja była poświęcona refleksji nad stanem religijności mieszkańców Archidiecezji

Białostockiej. Miała ona miejsce w sali kina „Ton”. Uczestniczyli w niej księża, siostry zakonne i świeccy katecheci z terenu Archidiecezji. Sesji przewodniczył ks. dr Andrzej Proniewski. Zaproszeni prelegenci przedstawili rezultaty badań Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego dla Archidiecezji Białostockiej. W tematykę obrad wprowadził zebranych ks. prof. dr hab. Witold Zdaniewicz. Poruszając kwestię akceptacji katolickiego modelu moralności, zaprezentował dane statystyczne odnoszące się do traktowania przez wiernych takich obszarów moralności jak etyka seksualna i poszanowanie życia. Doktor Mateusz Tutak w wystąpieniu na temat „Duszpasterskie profile mieszkańców” zaznajomił zebranych z raportem z badań religijności mieszkańców Archidiecezji Białostockiej. Rozważania swoje snuł wokół pytań: „Kim są nasi wierni?”, „Kto i kiedy uczestniczy we Mszy św.?”. Przedstawił nadto dane statystyczne odnoszące się do procentowego udziału w życiu religijnym tzw. wierzących niepraktykujących. W końcowym etapie wywodów zaprezentował zestawienie religijności młodych (18-25 l.) ze starszymi (od 65 l.). Z przedstawionego porównania wynioskował, że moralność młodych cechuje sytuacjonizm etyczny, a religijność odznacza się spadkiem podejmowanych praktyk. Doktor Rafał Lange, poruszając zagadnienie „Wychowanie religijne i księża w opinii mieszkańców” rozpoczął od przedstawienia odpowiedzi respondentów na pytanie: „Czy należy uczyć dzieci wyznawanej przez siebie religii?”. Wobec 92% odpowiedzi twierdzących, zaprezentował proponowane przez nich strategie wychowania religijnego: uczęszczanie z dzieckiem na Mszę św., posyłanie dziecka na lekcje religii, dawanie przykładu własnej religijności, wspólna modlitwa. W dalszej części wystąpienia prelegent przedstawił wymieniane przez respondentów zalety i wady księży. Cechy pozytywne podzielił na trzy grupy: I grupa obejmuje cechy interpersonalne: komunikatywność, otwartość, umiejętność słuchania, słuzenie dobrą radą; II grupa – osobiste: pogoda ducha, poczucie humoru, wysoka kultura osobista; III grupa – duszpasterskie: charyzma, mądrość. Cechy negatywne zaś podzielił na materialne (materializm, rozrzutność, skąpstwo), interpersonalne (pycha, zarozumiałość, apodyktyczność, egoizm, obojętność) i obyczajowe (hazard, pijaństwo, rozwiązłość). Ksiądz Wojciech Sadłoń prelekcji na temat „Funkcjonowanie parafii” – jak sam sprecyzował – przedłożył cele teoretyczne i praktyczne. Wśród teoretycznych wymienił: ukazanie parafii jako wspólnoty, opis charakteru więzi parafialnych, ukazanie podstaw istnienia wspólnoty. Jako praktyczne zaś: ocenę realizacji ideału wspólnoty przez parafie Archidiecezji, wskazanie „niedorozwojów” wspólnoty parafialnej, grup najbardziej wykluczonych z parafii

i wskazanie kierunków budowania wspólnoty. Ich realizację rozpoczął od zaprezentowania wspólnoty parafialnej eksponując jej cechy: więź duchowo-emocjonalna, uczestnictwo, działanie, sieć powiązań. Na bazie statystyk wysunął wnioski o biernej postawie wiernych i braku ich zaangażowania w apostołstwo oraz o dystansie na gruncie duchowni – świeccy. Przyczynę takiego stanu rzeczy prelegent dostrzegł w nowym zjawisku – oddzieleniu bezinteresowności od religijności, co może spowodować w przyszłości zanik praktyk religijnych przy równoczesnym wzroście bezinteresowności. Postawił pytanie: „Czy środkiem zaradczym wobec tego rodzaju tendencji jest model parafii sakralno-usługowej czy parafii jako przestrzeni interpersonalnego spotkania?”. W słowie kończącym ks. abp prof. dr hab. Edward Ozorowski podkreślił konieczność refleksji w odniesieniu do przedstawionych danych, gdyż „myślenie potrzebuje weryfikacji, ponieważ większość nie zawsze ma rację, a sam temat należy przełożyć na życie Archidiecezji”.

W dniu 18.05.2013 roku została zorganizowana Międzynarodowa Konferencja nt. „Hermeneutyczne wyzwania dla teologii”. Miejszem obrad była sala św. Kazimierza w Archidiecezjalnym Wyższym Seminarium Duchownym w Białymstoku. Zgromadziła ona kleryków i studentów Studium Teologii w Białymstoku. Przewodniczył jej ks. prof. dr hab. Andrzej Wierciński. Jako pierwszy wystąpił ks. abp prof. dr hab. Edward Ozorowski. Jego referat nosił tytuł „Argument teologiczny w dialogu z naukami świeckimi”. Prelegent swoje rozważania snuł wokół prawdy, do której mają dążyć wszystkie nauki. Analiza teoretycznej celowości naukowej zmierzyła do tematyki zjawiska postmodernizmu i jego destrukcyjnego oddziaływania na umysły ludzkie. „Problem postmodernizmu nie zamyka się w obrębie jednostki, lecz rozciąga się na społeczeństwo. W punkcie wyjścia ma on błędne rozumienie bytu, a to prowadzi do błędnego rozumienia człowieka. Skutki tego są tragiczne dla społeczeństw. Legalizuje się zabijanie dzieci nienarodzonych, związki homoseksualne i inne podobne dewiacje. Powstają nowe przedmioty nauczania. Do szkół i do uczelni akademickich wprowadza się ideologię *gender*. Rozszerza ten temat literatura, powstają coraz to nowe filmy. W takiej atmosferze i w takim środowisku niemożliwa jest nawet dyskusja oparta o zdrowy rozsądek, a co dopiero sięgająca do racji teologicznych. Oczywiście, istnienie Boga i Jego związek ze światem nie zależy od myślenia człowieka. Miał rację Plutarch, gdy pisał: «Narodu bez Boga, bez modlitwy, bez przysięgi, bez ofiar, nikt nie widział ani nie zobaczy nigdy». Szkoda tylko, że błędny punkt wyjścia prowadzi do tragicznego końca. Teologia, która stara się rozumieć Objawienie, uczy, iż tylko w Bogu ludzkość osiąga zbawienie” – konkludował

Arcybiskup. Następnie głos zabrał ks. prof. dr hab. Andrzej Wierciński z International Institute for Hermeneutics we Freiburgu. Swoje wystąpienie poświęcił zagadnieniu „Hermeneutyka pomiędzy filozofią i teologią”. Określił w nim przestrzeń negocjacji tych dwóch dziedzin, podkreślając, że znajduje się ona w dialogu hermeneutycznym. Ma ona bowiem siłę mediacyjną, stanowi horyzont spotkania filozofii i teologii, które muszą zachować swoją odrębność, lecz dzięki stawianiu pytań i słuchaniu mogą stworzyć przestrzeń korelacji. Hermeneutyka z tego tytułu jawi się jako „sztuka rozumienia w klimacie rozmowy”. Z kolei ks. dr Andrzej Proniewski swoje rozważania skoncentrował wokół kwestii „Hermeneutyka reformy kościelnej J. Ratzingera”. Punktem wyjścia rozmyślań stało się pytanie: „Czy reforma jest nowelizacją doktryny czy wpisuje się w rozwój Kościoła?”. Wskazał, że odpowiedzi należy szukać w formule: Kościół jest w stanie reformy w ramach swej historyczności. Prelegent omówił semantykę pojęcia hermeneutyki, wywodząc ją z tradycji greckiej. Następnie wyszczególnił fazy myśli reformatorskiej J. Ratzingera. Zaakcentował rozróżnienie tradycji kościelnej od Tradycji apostoelskiej. Pierwsza z nich ulega zmianom, druga zaś stanowi osobowość Kościoła. Podkreślił dążenie J. Ratzingera do utrzymania liturgii łacińskiej, która cechuje się żywotnością przekazu. Podkreślił istotę reformy: zerwanie z racjonalizacją i teatralnością liturgii i obudzenie zmysłu *sacrum*. Zdaniem prelegenta ważny jest tu dialog ekumeniczny, skupiony na chrystocentryzmie. Nie może jednak być prowadzony za wszelką cenę. Dialog rozwija wiarę i winien być realizowany w miłości. W ekumenizmie nie może być zatem mowy o synkrytyzmie. Reasumując postawione tezy, ks. Proniewski wyszczególnił cechy reformy: brak synkrytyzmu (tożsamość wiary i Kościoła), autokrytyka i prowadzenie dialogu w oparciu o Słowo Boże. Następnie uczestnicy wysłuchali referatu ks. prof. dr hab. Alfreda Wierzbickiego z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego nt. „Hermeneutyka ojcostwa w prozie B. Schulza”. Swoje rozważania skoncentrował wokół motywu przewodniego intrygi, ciężącej na prozie Schulza, która oznacza zagładę i ocalenie. Na jej podstawie omówił dwa fenomeny: obecność i nieobecność ojca w utworach prozaika. W dalszej części konferencji głos zabrał prof. dr hab. Andrzej Zawadzki z Uniwersytetu Jagiellońskiego nt. „Teologia jako wyzwanie dla hermeneutyki (radykalnej)”. Rozważania rozpoczął od zdefiniowania hermeneutyki radykalnej, która opiera się na interpretacjach, a nie na faktach. Wyjaśniał, że „zrywa ona z obiektywizmem na rzecz reprodukcji”, polega na „interpretacji produktywnej”. Na bazie tej definicji, prelegent przeszedł do opisu zjawiska. Jako że *Pismo Święte* wzrasta

wraz ze swoimi odbiorcami, „sens nie jest dany, ale jest przekazem, wzrastającym w dziejach. Teologia zaś jest metafizyką obecności. Hermeneutyczna teologia zatem dotyczy tylko interpretacji zdarzeń. Zdaje się ona panować nad sensem. Prawda jest dana w interpretacji” – tłumaczył. Na koniec wystąpił prof. dr hab. Rafał Godoń z referatem nt. „O niebanalnych związkach wychowania i wiary”. Snując rozważania wokół wiary pojętej jako wydarzenie, a nie tylko rytualne zdarzenie, wyraził ubolewanie nad kryzysem wychowania religijnego. Winę za ten stan rzeczy upatrywał w postawie każdego wierzącego. Podkreślając zaś, że filozofia jest umiejętnością stawiania pytań, zaapelował do słuchaczy, by rozwijali w dzieciach tę zdolność. „Wychowanie i wiara bowiem muszą być żywiołem, a nie schematyczną teorią” – mówił. Po wysłuchaniu wszystkich wystąpień, uczestnicy konferencji wzięli udział w dynamicznej dyskusji, po której zgromadzili się na posiłku.

Sprawozdania
i recenzje

W ramach Duszpasterstwa Przedsiębiorców i Pracodawców Archidiecezji Białostockiej we współpracy z Towarzystwem Biznesowym Białostockim Katedra zorganizowała dnia 23.05.2013 roku Konferencję Regionalną nt. „Powołanie lidera biznesu”. Jej głównym celem była refleksja nad wartościami etycznymi obecnymi w działalności gospodarczej. Zgromadziła ona ludzi biznesu z Podlasia. Spotkanie rozpoczęło się Mszą św. w kościele pw. św. Wojciecha w Białymstoku. Po niej uczestnicy sesji zgromadzili się w Centrum Formacji Pastoralno-Katechetycznej na przedpołudniową kawę, po której udali się do sali Archiwum i Muzeum, gdzie wysłuchali prelekcji. Otwierając konferencję, abp Edward Ozorowski podkreślił personalistyczny wymiar przedsiębiorczości. „Działanie z powołaniem jest nam wszystkim potrzebne. Biznesmen z powołania, wbrew drapieżnemu kapitalizmowi, dba o tego, komu służy” – wyjaśniał Metropolita Białostocki. W dalszej części sympozjum przewodniczący obradom, ks. dr Andrzej Proniewski, p.o. Kierownika Katedry Teologii Katolickiej, zapowiedział prelegentów. Pierwszym z nich był ks. dr Dariusz Wojtecki, duszpasterz Przedsiębiorców i Pracodawców Archidiecezji Białostockiej. Swoje rozważania skoncentrował wokół prezentacji dokumentu Papieskiej Rady Iustitia et Pax *Powołanie lidera biznesu*. Wstępem do nich stał się fragment filmu z wizyty Jana Pawła II i jego nauczanie na temat pracy ludzkiej. „Celem pracy jest sam człowiek, który dzięki niej ma udoskonalać się. Praca jest dla człowieka” – te słowa Papieża stały się adekwatnym tłem do omawianego zagadnienia. Przedstawiając dokument Rady, prelegent podkreślił jego znaczenie w kwestii postrzegania ludzi biznesu, którzy są powszechnie odbierani stereotypowo jako kapitaliści i chciwcy, tymczasem dokument pojmuje ich działalność

w kategoriach powołania. Korespondującym z wątkiem, podjętym przez ks. Wojteckiego, stał się referat ks. Przemysława Króla SCJ „Zainspirowani wiarą – jedność wiary i działania katolików w biznesie”. Dotyczył relacji Kościoła i biznesu. Prelegent udowodnił konieczność korelacji tych dwóch środowisk. Kościół w biznesie upatruje bowiem szansę wzrostu duchowego dobrobytu ludzi. Dokument Papieskiej Rady Iustitia et Pax *Powołanie lidera biznesu* nie jest o ekonomii (ujmuje ją schematycznie); stanowi natomiast tło rozważań o człowieku w globalizacyjnym świecie. Podkreśla wielkie znaczenie człowieka biznesu, który poprzez swoje zadania wypełnia powołanie do świętości i z tej racji działanie biznesowe posiada wartość moralną. Autorzy dokumentu przestrzegają przed maksymalizacją zysku, który nie może być celem samym w sobie, lecz niezbędnym środkiem. Powołaniem lidera biznesu jest kształtowanie dobra wspólnego. Lider ma być aktywny i kreatywny. Akcentując konieczność przekładania inspiracji, zawartych w dokumencie na praktykę, ks. Król – odwołując się do etymologii słowa „korporacja” – zwrócił uwagę na wspólnotowy charakter firmy, która jest realizacją dobra wspólnego poprzez jednostkowe. Brak współpracy powoduje kryzys ekonomiczny, który ma podłoże moralne. Z kolejną prelekcją „Powołanie – jak je usłyszeć, przyjąć, wypełnić?” wystąpiła Anna Jaworek, współpracownik Duszpasterstwa „Talent”. Jej zdaniem, trójstopniowy proces realizacji powołania, zawarty w tytule referatu, gwarantuje nabycie przez przedsiębiorcę kompetencji. „Jedynie poprzez etapy: usłyszenia, przyjęcia i wypełnienia wezwania Bożego, może w pełni realizować nadprzyrodzony charakter powołania do pełni życia w Bogu, które stanowi ontyczne wyposażenie osoby” – mówiła. Doktor Edyta Jurczak-Pejko przybliżyła zebrany ogólnobiznesowe przedsięwzięcie pod nazwą „Społeczna odpowiedzialność biznesu”. Charakteryzując tę nową filozofię prowadzenia działalności gospodarczej, autorka wyszczególniła obszary jej oddziaływania (relacje z konsumentami, z pracownikami, praktyki rynkowe, organizacja pracy). Wśród licznych inicjatyw w ramach koncepcji Corporate Social Responsibility (CSR), wśród których powszechnie jest znany „Global Compact”, prelegentka wiele uwagi poświęciła normie ISO 26000, która systematyzuje wiedzę na temat włączania aspektów społecznych i środowiskowych w proces funkcjonowania firmy i oparcia zarządzania nią na normach etycznych: ładzie korporacyjnym, prawach człowieka, stosunkach pracy, ochronie środowiska naturalnego, relacjach z konsumentami, zaangażowaniu społecznym. Narzędziami CSR, wymienionymi przez prelegentkę, są: kampanie społeczne, marketing społeczny, programy etyczne dla pracowników i eko-znakowanie towarów. Jako

ostatni, referat przedstawił dr hab. Ryszard Stocki, doradca biznesu, nt. „Dlaczego nam tak mało się udaje? Lustro personalistyczne – nowe narzędzie do wspierania rozwoju osobistego”. Analizując destrukcyjne praktyki społeczne, np. rozwody, prelegent sprecyzował wyzwania i drogi naprawy, jakimi są nowa wiedza i nowy sposób monitorowania swojego życia. Następnym punktem konferencji była dyskusja.

Z okazji obchodów 20. rocznicy śmierci abp. Edwarda Kisiela, 28.09.2013 roku odbyła się Regionalna Konferencja pod hasłem „Arcybiskup Edward Kisiel pierwszy Metropolita Białostocki. W 20. rocznicę śmierci”. Miała ona miejsce w Auli św. Kazimierza w Archidiecezjalnym Wyższym Seminarium Duchownym w Białymstoku. Sesji naukowej wpisanej w program inauguracji roku akademickiego tejże uczelni przewodniczył ks. dr hab. Andrzej Proniewski, rektor Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku. Obrady rozpoczęły się od prezentacji filmu biograficznego, przedstawiającego osobę, życie i działalność ks. abp. Kisiela, zrealizowanego na bazie materiału archiwalnego zgromadzonego w Archiwum Archidiecezjalnym w Białymstoku. Przed projekcją krótki komentarz do przygotowanego materiału filmowego wygłosiła mgr Marta Wróbel, pracownik Archiwum. Następnie ks. dr Adam Szot zaprezentował przygotowaną przez pracowników Archiwum i Muzeum Archidiecezjalnego publikację o abp. Kisielu. Podkreślił niekonwencjonalność biografii z uwagi na jej formę – została przygotowana w postaci reprodukcji fotografii i dokumentów. Cykl referatów otworzył ks. dr Tadeusz Krahel wystąpieniem pt. „Arcybiskup Edward Kisiel – Syn Ziemi Wileńskiej”, w którym omówił najważniejsze momenty z życia Arcybiskupa, podkreślając jego związki z Wileńszczyzną. Podobny ton swojej wypowiedzi nadał ks. abp prof. dr hab. Edward Ozorowski, który w wystąpieniu „14 lat z (Arcy)biskupem Edwardem Kisiel” podzielił się ze słuchaczami wspomnieniami z czternastoletniej współpracy i osobistych kontaktów z pierwszym Metropolitą Białostockim. Akcentował jego skromność, prostotę ducha i otwartość serca. „Z biegiem lat twarz się zmieniała, ale jedno pozostało niezmiennie – oczy, zawsze szczere, przejrzyste spojrzenie” – podkreślał Arcybiskup. W kolejnym wystąpieniu wspomnieniami z osobistych kontaktów z abp. Kisiel podzielił się: dr Elżbieta Młyńska, prof. Zbigniew Puchalski i ks. prof. Adam Skreczko. Referat pt. „Nauczanie (Arcy)biskupa Edwarda Kisiela” w zastępstwie autorki, dr Anny Bielawskiej z Zespołu Szkół Katolickich w Białymstoku, odczytał ks. dr Adam Szot. Tekst przedstawiał refleksje na temat idei antropologicznych podstaw doskonałości chrześcijańskiej zawartych w tekstach publikowanych i rękopisach abp. Kisiela. „Arcybiskup Edward Kisiel

wobec przemian społeczno-politycznych na Białostocczyźnie” to tytuł referatu, wygłoszonego przez dr. Waldemara Wilczewskiego, naczelnika Biura Edukacji Publicznej IPN Oddział Białystok. Prelegent wykorzystał, oprócz źródeł proveniencji kościelnej, także niepublikowane raporty Służby Bezpieczeństwa PRL. „Abp Kisiel nie był politykiem, ale Pasterzem Kościoła, nie walczył *sensu stricto*, lecz skupiał się na prawach ludzi wierzących” – podsumował.

W dniach 26-26.10.2013 roku w ramach III Dni Godności Życia odbyła się Międzynarodowa Konferencja „Otoczmy troską życie”. Organizatorami jej były: Międzywydziałowa Katedra Teologii Katolickiej Uniwersytetu w Białymstoku, Katolickie Stowarzyszenie Lekarzy Polskich w Białymstoku we współpracy z Akcją Katolicką Archidiecezji Białostockiej, Archidiecezjalnym Wyższym Seminarium Duchownym w Białymstoku, Białostocką Akademią Rodziny, Duszpasterstwem Rodzin Archidiecezji Białostockiej, Katolickim Stowarzyszeniem Młodzieży Archidiecezji Białostockiej, Katolickim Stowarzyszeniem Pielęgniarek i Położnych w Białymstoku, Klubem Inteligencji Katolickiej, NaProMedicą – Kliniką Leczenia Niepłodności Małżeńskiej w Białymstoku oraz Stowarzyszeniem Rodzin Katolickich Archidiecezji Białostockiej. Obrady odbywały się w sali kina „Ton” i Auli Magna Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Celem konferencji było ukazanie świętości życia ludzkiego i konieczności jego prawnej ochrony. I sesja pt. „Obrona życia nienarodzonych” miała miejsce w sali kina „Ton”. Gościem honorowym była prof. dr hab. Wanda Półtawska, która z rąk dr. Henryka Midro otrzymała dyplom Honorowego Członka Katolickiego Stowarzyszenia Lekarzy Polskich. W wystąpieniu nt. „Czym jest prawdziwa miłość?” odwołała się do nauczania Jana Pawła II i podkreśliła istotę miłości, która, aby była prawdziwa, musi być służbą i osadzać się na sprawiedliwości i odpowiedzialności. Doktor Paul Cameron ze Stanów Zjednoczonych w wykładzie nt. „Rodzina i małżeństwo – ofiary rewolucji obyczajowej” przedstawił dane statystyczne w tej kwestii. Profesor dr hab. Alina Midro wygłosiła referat pt. „Istota życia człowieka z perspektywy lekarza genetyka”. „Z punktu widzenia genetyki życie człowieka rozpoczyna się od momentu połączenia komórki jajowej z plemnikiem podczas zapłodnienia” – stwierdziła. Doktor n. med. Jolanta Wasilewska poświęciła swój referat aspektom żywieniowym w leczeniu niepłodności małżeńskiej. Zwróciła uwagę na wpływ nawyków żywieniowych na leczenie niepłodności. Doktor inż. Antoni Zięba wygłosił tekst nt. „Obrona życia nienarodzonych obroną godności dziecka, rodziców, pracowników służby zdrowia”. Profesor dr hab. n. med. Bogdan Chazan i Paweł Fijałkowski przedstawili sylwetkę

– osobę i dzieło – wybitnego obrońcy życia ludzkiego i wspaniałego ojca, prof. dr hab. Włodzimierza Fijałkowskiego. Następnym dniem obrad miało miejsce w Auli Magna Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Sesję przewodniczył ks. dr hab. Andrzej Proniewski, kierownik Katedry Teologii Katolickiej Uniwersytetu w Białymstoku. Uczestnicy konferencji w ramach sesji nt. „Rodzina jako naturalne środowisko wzrastania człowieka” mogli wysłuchać następujących prelekcji: ks. dr. Wojciecha Michniewicza „Rodzina w *Piśmie Świętym*”, dr Gabriele Kuby z Niemiec „*Gender* – współczesna rewolucja antropologiczna”, ks. prof. dr. hab. Tadeusza Guza „Filozofia rodziny chrześcijańskiej”, prof. dr hab. Marii Ryś „Znaczenie przebaczenia i pojednania w budowaniu cywilizacji miłości”, ks. prof. dr. hab. Adama Skreczko „Wychowanie do miłości i budowanie więzi w rodzinie”. Niezwykle poruszenie wywołało wystąpienie dr Gabriele Kuby. Użyte przez nią zestawienia: „totalitaryzm – *gender*”, „rewolucja *top-down* – ONZ” wywołały falę dyskusji wśród zgromadzonych uczestników. Autorka, dzięki merytorycznym argumentom, zdołała obronić stawiane tezy, które uwiaryściły realne niebezpieczeństwo ideologii *gender*. Warte uwagi jest konkluzja ks. prof. dr. hab. Tadeusza Guza. Wychodząc z dowodzenia filozoficznego i bazując na danych genetyki, udowodnił nieskuteczność praktyk *genderystycznych*. „Zmiana płci nie dotyczy istoty człowieka, nie wpływa na zmianę jego informacji genetycznej. Dokonuje przekształceń tylko na poziomie przypadłościowym ludzkiego ciała” – mówił, wskazując na absurdalność współczesnych działań w tej dziedzinie. Obrady II sesji uwieńczył recital *Musica sacra*, w wykonaniu dr n. med. Hanny Zajączkiewicz (sopran) i dr Olgi Anikiej (fortepian). Sesja III była poświęcona zagadnieniu „Prawo człowieka do naturalnej śmierci”. Uczestnicy mogli wysłuchać wykładów: dr Marty Cywińskiej „Tanatologia a eutanazja”, prof. dr. hab. Stanisława Pużyńskiego „Dlaczego «nie» eutanazji”, prof. dr. hab. Janusza Popko „Czy człowiekowi potrzebny jest ból?”, dr n. med. Tadeusza Borowskiego-Beszty „Opieka hospicyjna wyzwaniem dla cywilizacji śmierci”. Niezwykle dramatycznie zabrzmiały słowa: „Jeśli lekarza, sługę życia, zmusza się do praktyk eutanatycznych, w istocie mamy do czynienia z cywilizacją śmierci”. Odwołując się do etymologii słowa (*palium* – płaszcz) prelegent zwrócił uwagę słuchaczy na konieczność zaradzenia potrzebom ludzi w terminalnym fazie choroby. Tą potrzebą nie jest pragnienie śmierci, lecz chęć życia. Lekarz ma obowiązek polepszenia warunków życia chorego, a oznacza to „niesienie pomocy w łagodzeniu cierpień natury somatycznej, psychologicznej i duchowej” – tłumaczył. By obronić godność, jedyność i niepowtarzalność ludzkiego życia,

ważnym staje się ruch hospicyjny wyrażający się w opiece paliatywnej. III Dni Godności Życia zostały zorganizowane nie tylko z potrzeby refleksji nad kondycją współczesnego człowieka, ale także po to, by ta refleksja prowadziła do konkretnej służby życiu każdej osoby ludzkiej, gdyż przysługuje jej niezbywalne prawo do życia.

Katedra w roku sprawozdawczym prowadziła Studia Podyplomowe Zarządzania i Administracji Kościelnej. Ich kierownikiem był ks. dr Tadeusz Kasabuła. Związane one były z koniecznością upowszechnienia regulacji prawnych w ramach integracji europejskiej, dotyczących funkcjonowania wszelkich instytucji, w tym także instytucji kościelnych. Rodzą one potrzebę przygotowania ludzi zarządzających tymi jednostkami: księży proboszczów i wszystkich innych, którzy z racji na pełnione urzędy i funkcje stają lub staną wobec problemów, wymagających umiejętności poruszania się w nowej rzeczywistości społecznej w jej aspekcie prawnym i ekonomicznym. Ukończyło je 50 księży.

Obok organizacji i udziału pracowników Katedry w konferencjach, pracownicy opublikowali: 8 artykułów w recenzowanym czasopiśmie krajowym lub zagranicznym wymienionym w wykazie MNiSW, 1 monografię, 3 rozdziały w monografiach.

W ramach działalności naukowej Katedra uczestniczy w procesie dydaktycznym Uniwersytetu w Białymstoku poprzez prowadzenie wykładów, konwersatoriów, ćwiczeń i seminariów na poszczególnych wydziałach UwB: ks. dr T. Kasabuła: „Chrześcijańskie dziedzictwo Europy” (15 godz.), „Podstawy kultury europejskiej” (30 godz.), „Korzenie kultury europejskiej” (90 godz.), „Kulturowa tożsamość Europy” (30 godz.); ks. dr hab. A. Proniewski: „Tożsamość Europy międzykulturowej” (30 godz.), „Teologiczne podstawy komunikacji interpersonalnej” (30 godz.), „Bioetyka” (30 godz.), „Tajemnice wszechświata. Dialog wiary z nauką” (30 godz.), „Podstawy filozofii” (30 godz.), „Historia filozofii” (80 godz.), „Etyka zawodowa” (75 godz.), „Współczesne koncepcje filozofii i etyki” (60 godz.) oraz seminarium magisterskie (50 godz.).

W ramach działalności wydawniczej opublikowano XI tom „Rocznika Teologii Katolickiej” oraz zbiór materiałów konferencyjnych z III Dni Godności Życia pt. *Otoczmy troską życie*.

Regularne Rady Katedry odbywają się w jej siedzibie. Służą wypracowaniu projektów naukowo-badawczych. Ustalenia te wybierają kształt organizowanych konferencji o zasięgu regionalnym i międzynarodowym.

Anna Dziegielewska